

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 9/2 2020 s. 884-897, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİ İÇİN OKULDA ÖZNEL İYİ OLUŞ ÖLÇEĞİNİ TÜRKÇEYE UYARLAMA ÇALIŞMASI*

Kayhan BOZGÜN**

Meltem AKIN KÖSTERELİOĞLU***

Geliş Tarihi: Ekim, 2019

Kabul Tarihi: Mayıs, 2020

Öz

Bu çalışmada ilköğretim öğrencileri için geliştirilen Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması amaçlanmıştır. Çalışmaya yaşları 10-15 arasında değişen, ilköğretim 4-8. sınıf aralığındaki 280 öğrenci katılmıştır. Ölçeğin çeviri sürecinde uyarlama işlem adımları izlenmiştir. Ölçekte bulunan üç alt ölçeğin Türkiye'deki öğrencilerde benzer olup olmadığını doğrulamak için doğrulayıcı Faktör Analiz (DFA) kullanılarak yapı geçerliği incelenmiştir. Çocuklarda Kapsamlı Okul Doyumu Ölçeği ile ölçüt geçerliği incelenmiştir. DFA analizleri sonucunda modelin iyi uyum indeksi değerlerine sahip olduğu; ölçüt geçerlik analizi sonucunda da benzer ölçek ile anlamlı ilişkiler gösterdiği belirlenmiştir. Güvenirlilik çalışmalarında Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları hesaplanarak alt ölçeklerin ve alt ölçeklerdeki boyutların yeterince güvenilir olduğu görülmüştür. Ayrıca her bir maddenin madde toplam korelasyonları ve %27lik alt-üst grup karşılaştırmaları yapılmış ve yüksek düzeyde korelasyona sahip oldukları, grup karşılaştırmalarında t değerlerinin anlamlı olduğu görülmüştür. Bu çalışma sonucunda Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği Türkçe formunun geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak ilköğretim öğrencilerinin okulda öznel iyi oluşlarını belirlemede kullanılabileceği söylenebilir.

Anahtar Sözcükler: Öznel iyi oluş, okul doyumu, olumlu duygular, olumsuz duygular, ilköğretim öğrencileri.

ADAPTATION OF THE ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS' SUBJECTIVE WELL-BEING IN SCHOOL SCALE INTO TURKISH

Abstract

The aim of this study, is to investigate the reliability and validity of the Turkish version of the Elementary School Students' Subjective Well-Being in School Scale developed for elementary school students. 280 elementary school students between the ages of 10-15 participated in the study. In the translation process of the scale, adaptation process steps were followed and the pilot study was carried out. To test whether similar psychological constructs could be found for students in Turkey, the construct validity of the

* Bu çalışma, Kayhan Bozgün'ün devam eden doktora tez çalışması kapsamında hazırlanmıştır.

** Arş. Gör.; Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi ABD., kayhanbozgun@gmail.com.

*** Doç. Dr.; Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi ABD., mkostereli@hotmail.com.

scale was examined using confirmatory factor analysis (CFA). Criterion related validity was examined with a similar scale. As a result of the CFA analysis, the model had good fit index values; and in criterion validity analysis, it was determined that the subscales showed significant relationships with the similar scale. In reliability studies, Cronbach alpha internal consistency coefficients were sufficiently reliable. In addition, item-total correlations were high, *t*-values were found to be significant in extreme group method analysis. As a result of this study, it can be said that the Turkish form of the Elementary School Students' Subjective Well-Being in School Scale can be used as a valid and reliable measurement tool in determining the subjective well-being of elementary school students.

Keywords: Subjective well-being, school satisfaction, positive emotions, negative emotions, elementary school students.

1. Giriş

Öznel iyi oluş, bilimsel çalışmalara ilginin arttığı bir dönemde 1950' de yaşam kalitesini artırmak için yapılan çalışmalarla ortaya çıkmış olup (Keyes, Shmotkin ve Ryff, 2002), bireyin kendini ve yaşam kalitesini değerlendirmesi olarak bilinmektedir (Diener ve Diener, 1996). Mutluluk olarak da literatürde tanımlanan öznel iyi oluş yapı olarak bilişsel ve duygusal değerlendirmeler içermektedir. Bu iki yapı birbirinden ayrı olarak düşünülse de birbirini tamamlayıcı özelliklere sahiptir ve bireyin öznel iyi oluşu hakkında bilgi vermektedir.

Literatür incelendiğinde öznel iyi oluşu ölçen pek çok ölçek olduğu görülecektir. Türkiyede ilköğretim öğrencilerinin öznel iyi oluşlarını belirleyen ölçme araçları, okul öncesi çocuklara yönelik (Özbey, 2019); ergenler ve yetişkinlere yönelik (Akın, Çetin ve Özen, 2016; Ergün ve Nartgün, 2017; Eryılmaz, 2009; Tuzgöl-Dost, 2004) iken ilköğretim ve ortaokul öğrencileri ile ilgili öznel iyi oluş ölçeklerinin sınırlı sayıda olduğu (Özdemir ve Sağkal, 2016) ve hatta ilköğretim öğrencilerinin okuldaki öznel iyi oluşlarını inceleyen bir ölçme aracının olmadığı göze çarpmaktadır. Bu ihtiyaçtan yola çıkarak Liu, Tian, Huebner, Zheng ve Li (2015) tarafından geliştirilen Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeğini Türkiyedeki öğrenciler için uyarlayıp alanyazına katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Okulda Öznel İyi Oluş ölçeği, 23 maddesi Okul Doyumu alt ölçeğinde; beş maddesi Okulda Olumlu Duygular alt ölçeği ve beş maddesi de Okulda Olumsuz Duygular alt ölçeğinden olmak üzere 33 maddelik üç alt ölçekli bir ölçme aracıdır. Ölçek ile öğrencilerin okul memnuniyetleri ve okulda yaşadıkları duyguların ölçülmesi amaçlanmaktadır. Li ve diğerleri (2015) okul doyumunu altı bileşene ayırmışlardır. Bunlar sırasıyla akademik öğrenme, okul yönetimi, öğretmen-öğrenci ilişkileri, başarı, akran ilişkileri ve öğretimdir. *Akademik öğrenme*, öğrencinin kendisi ile ilgili özyeterlik inancı olduğunu belirten ödev ve sınıf çalışmalarından duyduğu memnuniyeti ve yapabilme inancından bahseder. Örneğin: “Ödevleri yapmak için yeterli zamanım var.” *Okul yönetimi*, öğrencinin okul yönetiminin sağladığı öğretimsel araç gereçler ve öğrencinin doğru davranmasını sağlayan kurallar ile ilgili düşüncelerini ifade eder. Örneğin: “Okulumuz, kuralları ve düzenlemeleri yaparken bizleri düşünür.” *Öğretmen – öğrenci ilişkileri*, öğrencinin öğretmenlerle olan ilişkisinden duyduğu memnuniyetini ifade eder. Örneğin: “Öğretmenlerimiz bize destek olur.” *Başarı*, bir öğrencinin okuldaki başarısından memnuniyetini ifade eder. Örneğin: “Yeni bilgiler öğrenmede başarılıyım.” *Akran ilişkileri*, bir öğrencinin okuldaki akranlarıyla olan ilişkilerinden memnuniyetini ifade eder. Örneğin: “Arkadaşlarım için değerliyim.” *Öğretim*, bir öğrencinin, “Öğretmenlerim derslerde eğitsel oyunlu içerikler kullanır.” Bu altı faktörde öğrencilerin akran

ilişkileri, kendisi ile ilgili algıladığı akademik başarısı, öğretmenin öğretim süreci, öğretmen ile olan ilişkileri, okulun eğitim ve öğretime yönelik düzenlemeleri ve öğrencinin bunlardan memnuniyeti ile akademik ödev ve sorumluluklarını ne derece yerine getirdiği ile ilgili maddeler yer almaktadır.

İlköğretim dönemi, özellikle de ilkokul okula ve hayata başlangıç evresini oluşturduğu için kritik öneme sahiptir. Öğrencilerin mutlu olmadan ve okulu sevmeden başarılı olmaları beklenmemelidir. Bu nedenle ilköğretime devam eden öğrencilerin öznel iyi oluşlarının önemi üzerinde durulması gereken konular arasında yer almalıdır. Bu çalışmada uyarlaması yapılan ölçeğin okuldaki öznel iyi oluşu ölçmesi ölçeği benzer ölçeklerden ayıran en önemli özelliklerinden biridir. Ölçeğin ilköğretim öğrencilerinde tarama çalışmalarında ve program geliştirme çalışmalarında önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada “Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği Türkiye’deki ilköğretim öğrencileri için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı mıdır?” sorusuna geçerlik ve güvenilirlik analizleri gerçekleştirilerek yanıt aranmıştır.

2. Yöntem

2.1. Araştırma Deseni

Bu çalışma ilköğretim öğrencilerinin okuldaki öznel iyi oluşlarını belirlemeyi amaçlayan bir ölçeğin uyarlanmasını amaçladığı için, betimsel tarama modeli tercih edilmiştir. Tarama çalışmaları, genel evren ile ilgili bilgi sahibi olmak amacıyla, evrenin tamamı ya da evren içinden alınan bir çalışma grubunda yapılan tarama düzenlemelerini içermektedir (Karasar, 2009).

2.2. Çalışma Grubu

Bu çalışmada, ilkokul ve ortaokul öğrencilerinin okulda öznel iyi oluş düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilen (Liu ve diğerleri, 2015) İlköğretim Öğrencileri İçin Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik analizlerini gerçekleştirmek amacıyla ilkokul dördüncü sınıf ile ortaokul beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinden oluşan çalışma grubundan veri toplanmıştır. Çalışma grubunun belirlenmesinde kolay örnekleme yöntemi kullanılmıştır. İki farklı öğretim düzeyinden oluşan çalışma grubuyla ilgili tanımlayıcı bilgiler aşağıda sunulmuştur:

2017-2018 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Türkiye'nin Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan bir il merkezindeki dört farklı ilköğretim okulunda öğrenim gören öğrencilerin cinsiyetlerine göre karşılaştırıldığında 161'i erkek (% 57.5) ve 119'u kız; sınıf düzeylerine göre karşılaştırıldığında dördüncü sınıftan 64 (% 22.9), beşinci sınıftan 51 (% 18.2), altıncı sınıftan 56 (% 20.0), yedinci sınıftan 49 (% 17.5), sekizinci sınıftan 60 (% 21.4) öğrenci katılım sağlamıştır. Öğrencilerin yaşları 10-15 arasında değişmektedir (Ort: 11.97; Ss: 1.51). Çalışma için 297 öğrenciden veri toplanmış ancak gelişigüzel cevaplama ve boş bırakılan madde sayısının çokluğu gibi nedenlerden dolayı 17 katılımcının verileri veri setinden çıkarılmıştır. Çalışmanın analizlerine 280 öğrenciden oluşan çalışma grubu ile devam edilmiştir. Uyarlaması yapılan ölçme aracının ölçüt ve yapı geçerliliği aynı örneklem üzerinden yürütülmüştür.

2.3. Veri Toplama Araçları

İlköğretim Öğrencileri İçin Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği: Liu ve diğerleri (2015) tarafından geliştirilen ölçek, ilköğretim öğrencilerinin okuldaki öznel iyi oluşlarının belirlenmesinde kullanılmaktadır. Orijinal ölçeğin geçerlik çalışmasında Çin'deki altı yıllık ilköğretim sisteminde öğrenim gören dördüncü, beşinci ve altıncı sınıflardaki öğrencilerden oluşan bir örneklemden veri toplanması nedeniyle; uyarlama çalışmasında ilköğretim ikinci kademedeki (beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci sınıflar) veri toplanmıştır. Böylelikle ölçek, ortaokul öğrencilerinin okulda öznel iyi oluşlarını belirlemekte de kullanılabilir. Ölçekte “Okul Doyumu”, “Okulda Olumlu Duygular” ve “Okulda Olumsuz Duygular” olmak üzere üç alt ölçek bulunmaktadır. Okul Doyumu alt ölçeği altı alt boyut ve 23 maddeden meydana gelmektedir. Bunlar sırasıyla; “Akademik Öğrenme”, “Okul Yönetimi”, “Öğretmen-Öğrenci İlişkileri”, “Başarı”, “Akran İlişkileri” ve “Öğretim” boyutlarıdır. Okulda Olumlu Duygular alt ölçeği ve Okulda Olumsuz Duygular alt ölçekleri ise tek boyut beşer maddeden oluşmak üzere ölçme aracı toplam 33 maddeden oluşmaktadır. Okul Doyumu alt ölçeğinden alınabilecek en düşük-en yüksek puan dağılımı şöyledir: Akademik Öğrenme (5-25 puan), Okul Yönetimi (4-20 puan), Öğretmen-Öğrenci İlişkileri (4-20 puan), Başarı (4-20 puan), Akran İlişkileri (3-15 puan) ve Öğretim (3-15 puan). Okulda Olumlu Duygular ve Okulda Olumsuz Duygular alt ölçeklerinden alınabilecek en düşük-en yüksek puan dağılımı ise 5-25 puandır. Bireyin toplam öznel iyi oluş düzeyi belirlenmek istendiğinde Okulda Olumsuz Duygular alt ölçeğindeki maddeler olumsuz ifadeler içermesi sebebiyle bu alt ölçeğin maddelerinin ters olarak kodlanması gerekmektedir. Bu şekilde hesaplama yapılırken toplam puan aralığı 33–165 arasında değişmekle birlikte ölçekten alınan yüksek puan öznel iyi oluşun yüksek olduğu anlamına gelmektedir. İki tür Likert tipi derecelendirme şekli bulunan ölçekte Okul Doyumu alt ölçeği katılma derecesine göre; Hiç Katılmıyorum (1), Katılmıyorum (2), Kararsızım (3), Katılıyorum (4) ve Tamamen Katılıyorum (5) şeklinde; Okulda Olumlu Duygular Ve Okulda Olumsuz Duygular alt ölçekleri ise sıklık derecesine göre Hiçbir zaman (1), Çok nadiren (2), Nadiren (3), Bazen (4), Çok sık (5) ve Her zaman (6) şeklinde cevaplandırılmaktadır. Ölçeğin orijinal formundaki güvenilirlik çalışmalarında belirlenen Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları sırasıyla Okul Doyumu alt ölçeği için .90; Okulda Olumlu Duygular alt ölçeği için .85; Okulda Olumsuz Duygular alt ölçeği için .85 olarak bulunmuştur. Ölçeğin Türkçe formunun bu çalışmadaki güvenilirlik analizleri sonucunda Cronbach alfa katsayısı Okul Doyumu alt ölçeği için .91; Okulda Olumlu Duygular alt ölçeği için .86 ve Okulda Olumsuz Duygular alt ölçeği için .87 olarak bulunmuştur.

Çocuklar İçin Kapsamlı Okul Doyumu Ölçeği: İlköğretim birinci ve ikinci kademe öğrencilerinin kapsamlı okul doyumlarının belirlenmesi için Randolph, Kangas ve Ruokamo'nun (2009) Finlandiya ve Hollandalı öğrencilerden oluşan bir çalışma grubu ile geliştirmiş oldukları ölçek, Telef (2014) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Tek boyut ve altı maddeden oluşan beşli likert tipli derecelendirmesi olan bir ölçektir. Ölçekten alınabilecek puan aralığı 6 ile 30 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan yüksek puanlar; okulda öğrenmenin gerçekleştiğine ve yüksek okul doyumuna işaret etmektedir. Bu çalışmada uyarlama çalışması yapılan İlköğretim Öğrencileri İçin Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeğinin alt ölçeklerinden birinin “Okul Doyumu” olması nedeniyle ölçeğin ölçüt bağımlı geçerlik çalışmasında Çocuklar İçin Kapsamlı Okul Doyumu Ölçeğinin kullanılmasının uygun olacağına karar verilmiştir. Orijinal çalışmada ölçeğin güvenilirlik çalışması iki yönlü hesaplanmıştır. Buna göre, iç tutarlılık

katsayısı hesaplanmış ve Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısının Finlandiya örnekleminde .92; Hollanda örnekleminde .90 olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmada ölçeğin uyarlanan Türkçe formunun Cronbach alfa iç tutarlılık güvenirlik katsayısı .88 olarak hesaplanmıştır.

2.4. Türkçeye Uyarlama İşlemleri

Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği Çinli ilköğretim öğrencilerine yönelik geliştirilmiştir. Kaynak dili İngilizce olan ölçeği, hedef dil olan Türkçeye uyarlamak için öncelikle ölçeği geliştiren yazarlardan Lili Tian ile eposta kanalı ile iletişime geçilerek uyarlama için izin alınmıştır. Ölçek İngilizce ve Türkçe diline hakim iki araştırmacı tarafından İngilizceden Türkçeye çevrilmiştir. Bu çeviriler yapıldıktan sonra iki alan uzmanı ve araştırmacılar çevirileri orijinali ile karşılaştırıp kontrol ederek en çok uzlaşılan maddeleri ölçek formuna almış ve taslak Türkçe formunu oluşturmuşlardır. Bu aşamadan sonra Türkçeden İngilizceye tekrar çeviri yapılmıştır (Brislin, 1970). Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümü ve Eğitim Bilimleri Anabilim dalındaki iki öğretim elemanı tarafından anlamsal ve kavramsal bakımdan ölçek maddelerini değerlendirmeleri istenmiştir. Ölçeğin çalışma grubunda 10-15 yaş aralığındaki bireyler yer aldığı için dilin daha anlaşılır ve sade olup olmadığını anlamak amacıyla iki Türkçe alan uzmanından da görüş alınmıştır. Araştırmacılar tarafından uzmanların en çok uygun gördüğü maddeler ve geri bildirimler dikkate alınarak ölçeğin Türkçe formu hazırlanmıştır. Son aşamada, pilot uygulama yapmak amacıyla 15 öğrenciye ön uygulama yapılmış ve anlaşılmayan bir maddenin olmadığı görülmüştür. Uygulama öncesinde ölçekteki likert yapı hakkında ve ölçeğin nasıl cevaplanacağı ile ilgili bilgiler verilmiştir. Katılımcıların ölçeği yanıtlama süreleri ortalama 15-20 dk. sürmüştür.

2.5. Verilerin Analizi ve Değerlendirilmesi

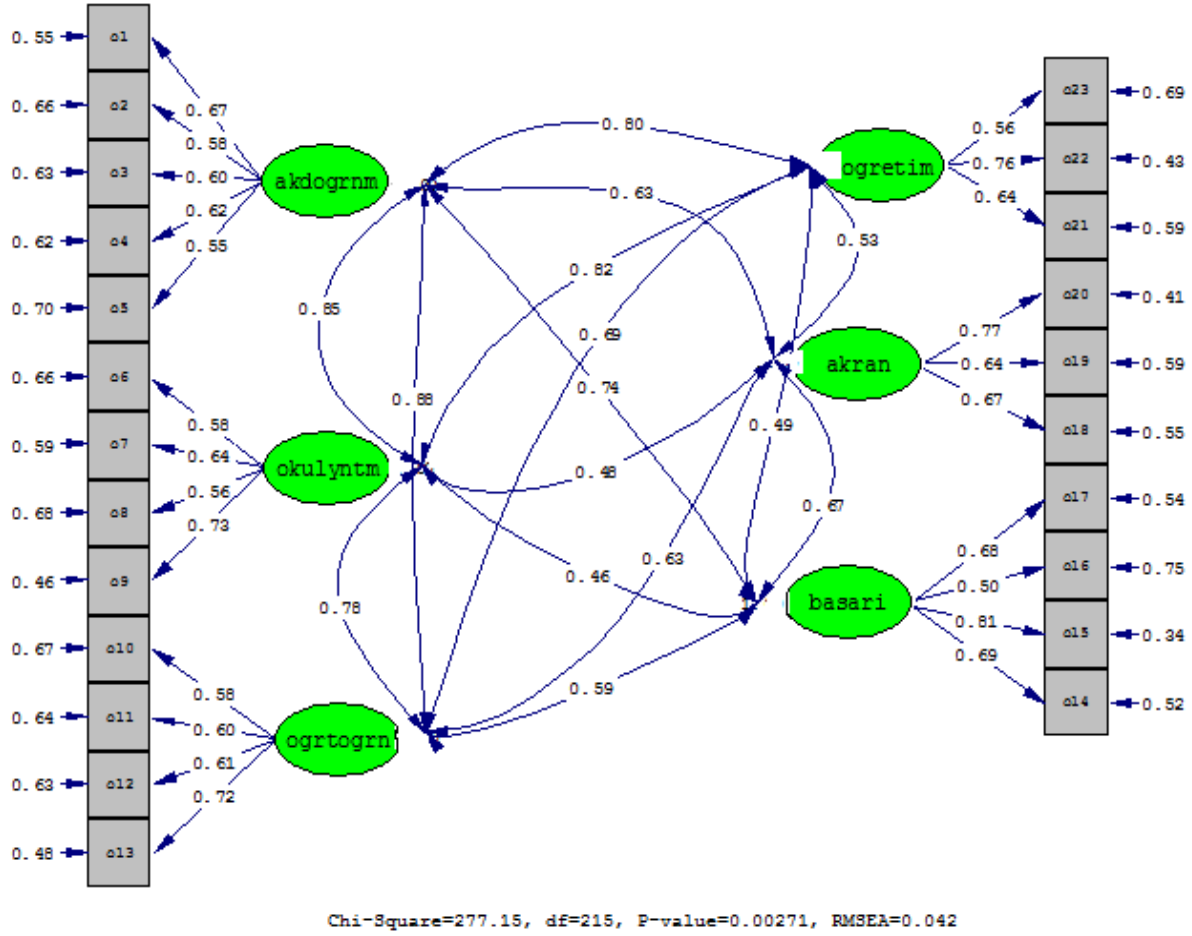
Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları öncesinde verilerin doğruluğu, minimum-maksimum değerler, kayıp veri analizi gerçekleştirilmiştir. Yapılan bu analiz sonucunda veri toplama aracı formunu büyük oranda yanıtız bırakan ve gelişigüzel cevapladığı düşünülen 17 katılımcı analiz dışı bırakılarak 280 katılımcının veri setiyle işlemlere devam edilmiştir. Ölçeğin, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları için SPSS 22.0 ve LISREL 8.80 istatistik paket programları kullanılmıştır. Bu araştırmanın istatistiksel analizleri iki aşamada gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamada, Okul Doyumu alt ölçeği altı boyut 23 maddeden oluştuğu için birinci düzey DFA ile incelenmiştir. Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği; Okul Doyumu, Okulda Olumlu Duygular ve Okulda Olumsuz Duygular alt ölçeklerini oluşturacak şekilde ikinci düzey DFA ile incelenmiştir. DFA; değişkenler arasında ilişki sonucu ortaya konulmuş olan hipotez ya da teoremin sınanmasının yanında önceden tanımlanmış bir yapının geçerliğinin incelenmesi için kullanılan yöntemlerden biridir (Tabachnick ve Fidell, 2007). İkinci aşamada ise güvenirlik çalışmaları kapsamında iç tutarlılık katsayısı ve madde analizleri alt boyutlara göre hesaplanmıştır. İstatistiksel analiz sonuçları .05 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

3. Bulgular

3.1. Yapı Geçerliği

Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeğinin Türkiye'deki ilköğretim öğrencilerinde geçerli bir ölçme aracı olup olmadığını incelemek amacıyla DFA analizi gerçekleştirilmiştir. Ölçekte bulunan üç alt ölçek ve 33 madde için iki aşamalı DFA analizi gerçekleştirilmiştir. İlk olarak Okul Doyumu alt ölçeğinde yer alan altı faktör ve 23 madde için birinci düzey DFA analizi

gerçekleştirilmiştir. DFA analizi sonucunda ortaya çıkan path diyagramındaki faktör madde standart katsayıları Şekil 1’de yer almaktadır.

Şekil 1: Okul Doyumu Alt Ölçeği DFA Bağlantı Diyagramı-Standart Katsayılar

Şekil 1’de Okul Doyumu alt ölçeğinin altı alt boyutu ve 23 maddesi için gerçekleştirilen DFA analizi sonucunda Türkçe formuna ait faktör yük değerlerinin orta ve yüksek düzeyde (.50 ile .81 arasında), hata varyanslarının beklenen değer aralıklarında; altı alt boyut arasındaki faktörler arası korelasyonların standart katsayılarının orta ve yüksek düzeyde (.46 ile .88 arasında) olduğu görülmektedir (Çokluk ve diğerleri, 2016). Ölçek maddelerine ait *t*-değerlerinin 6.33 ile 11.49 arasında dağılım gösterdiği ve tüm değerlerin anlamlı oldukları ($p < .05$) belirlenmiştir. DFA analizi sonucunda modele ait uyum indeksi değerlerine ilişkin bulgular kabul edilebilir ölçütler ve mükemmel düzeyli ölçüt değerlerine göre karşılaştırmalı şekilde Tablo 1’de verilmiştir.

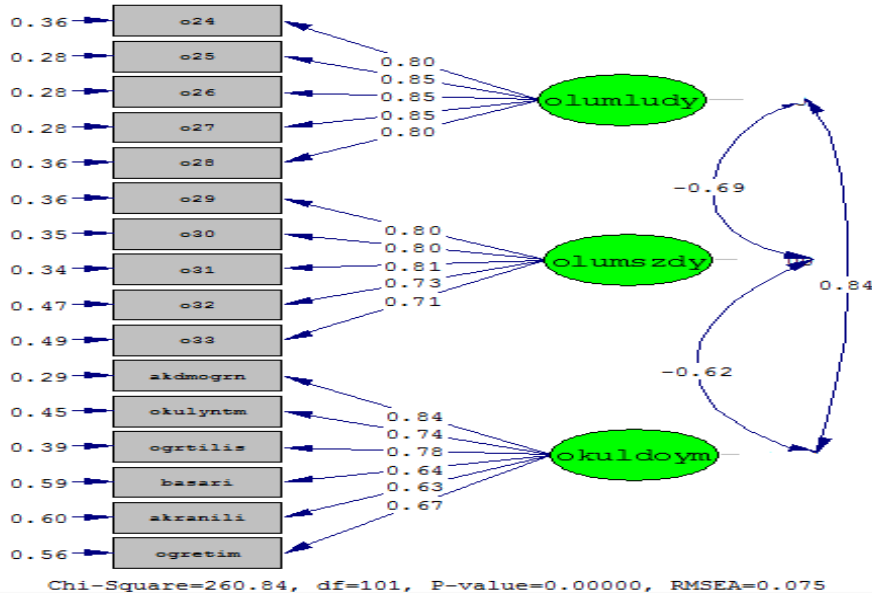
Tablo 1: Okul Doyumu Alt Ölçeği için DFA Bulguları

Uyum İndeksleri	Kabul Edilebilir Uyum Ölçütleri	Mükemmel Uyum Ölçütleri	Bu çalışmadaki DFA Uyum İndeksi Değerleri
χ^2/sd	$2 < \chi^2/sd < 5$	$\chi^2/sd \leq 2$	$277.15/215 = 1.29$
RMSEA	$.06 < RMSEA < .10$	$RMSEA \leq .05$.042
CFI	$.90 < CFI < .95$	$CFI \geq .95$.98
IFI	$.90 < IFI < .95$	$IFI \geq .95$.98
NNFI	$.90 < NFI < .95$	$NFI \geq .95$.98
SRMR	$.06 < SRMR < .10$	$SRMR \leq .05$.056

(Hooper, Coughlan ve Mullen, 2008; Hu ve Bentler, 1999; Kline, 2011; Tabachnick ve Fidell, 2007).

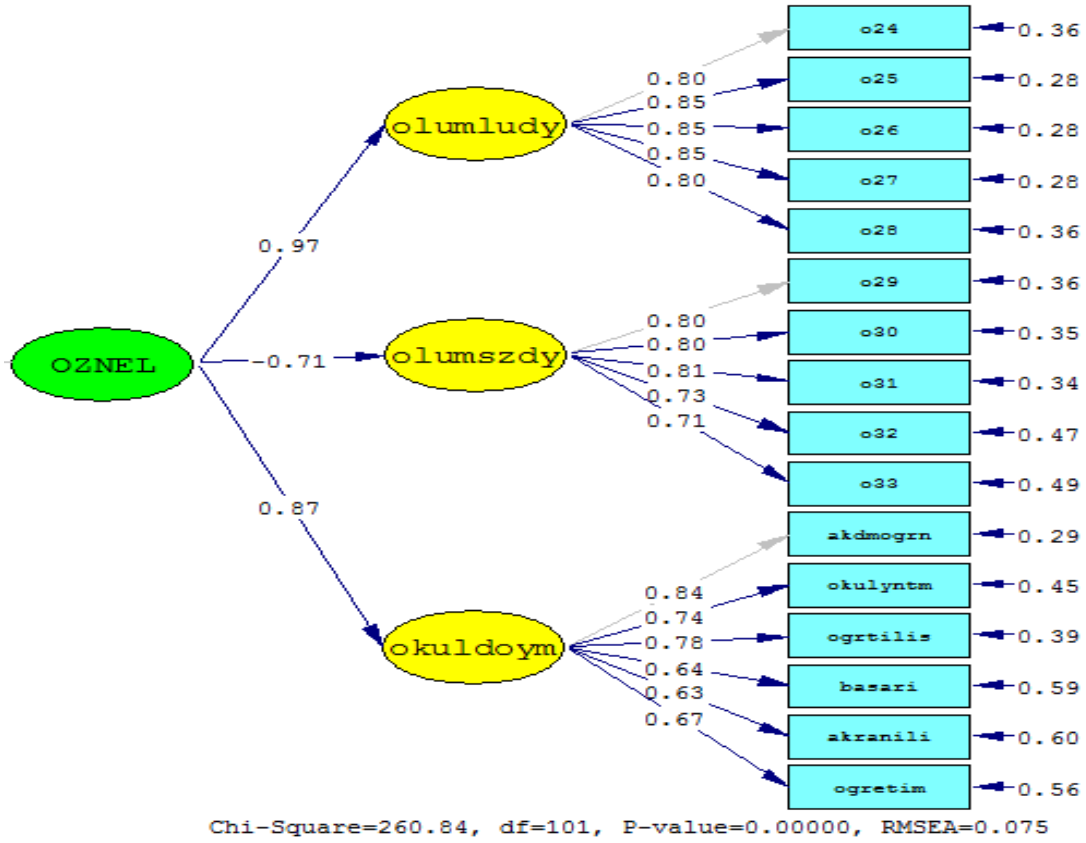
Tablo 1’de görüldüğü gibi, 23 madde ve altı alt boyut üzerinden gerçekleştirilen birinci düzey DFA analizi sonucunda uyum indeksleri $\chi^2/sd = 277.15/215$; $p < .05$; RMSEA= .042; SRMR= .056; CFI= .98; IFI= .98; NNFI= .98 olarak elde edilmiştir. Değerler incelendiğinde uyum indekslerinin genel olarak mükemmel uyum gösterdikleri belirlenmiştir. Uyum indekslerinden sadece SRMR değerinin kabul edilebilir olduğu; diğer uyum indeksi değerlerinin mükemmel değerler aldıkları görülmüştür.

DFA analizlerinin ikinci aşamasında Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeğinin alt ölçeklerinin doğrulanması için birinci düzey DFA analizi gerçekleştirilerek alt ölçeklerin birlikte yer aldığı yapının doğrulanıp doğrulanmadığı kontrol edilmiştir (bkz. Şekil 2). Okulda Olumlu Duygular, Okulda Olumsuz Duygular ve Okul Doyumu alt ölçeklerini öznel iyi oluş gizil değişkeni kapsamında incelemek için ise ikinci düzey DFA analizi gerçekleştirilmiştir. İkinci düzey faktör analizi İlköğretim Öğrencileri İçin Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeğinin alt ölçeklerle birlikte öznel iyi oluşun gizil değişken olduğu bir analizle gerçekleştirilmiştir (bk. Şekil 3).

Şekil 2: Alt Ölçekler DFA Bağlantı Diyagramı-Standart Katsayılar

Şekil 2’de üç alt ölçek ile gerçekleştirilen birinci düzey DFA analizine göre, faktör yüklerinin .63 ile .85 aralığında değişim gösterdiği, t -değerlerinin 11.26 ile 17.41 aralığında değerler aldığı ve anlamlı oldukları bulunmuştur. Yol katsayısı olarak da bilinen faktör yüklerinin .30 ve üzerinde olması tercih edilmektedir (Çokluk ve diğerleri, 2016). Bu çalışmadaki faktör yükü değerlerinin .60’ın üzerinde olması maddelerin ilgili faktörü iyi oranda açıkladığını göstermektedir. Ölçeğin alt faktörlerinin birbiri ile ilişkisini gösteren korelasyon kestirimleri incelendiğinde Okulda Olumlu Duygular alt ölçeği ile Okulda Olumsuz Duygular alt ölçeği arasında -.69; Okul Doyumu alt ölçeği ile .84 olarak yüksek düzeyde ilişkisinin olduğu görülmektedir. Ayrıca, Okul Doyumu alt ölçeği ile Okulda Olumsuz Duygular alt ölçeği arasında da -.62 düzeyinde bir ilişkinin olduğu görülmektedir.

Şekil 3: DFA Bağlantı Diyagramı

Birinci ve ikinci düzey DFA analizleri birlikte değerlendirildiğinde modelin uyum indeksi değerleri $\chi^2/sd = 260.84/101$; $p < .05$; RMSEA= .075; SRMR= .042; CFI= .98; IFI= .98; NNFI= .98 olarak elde edilmiştir. Uyum indeksi değerlerinin kabul edilebilir ve mükemmel aralıklarda olduğu belirlenmiştir. Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeğinin üç alt ölçek ve 33 maddeden oluşan yapısının Türkiye örnekleminde benzer olduğu doğrulanmış olup; uyum indekslerinin her iki düzeyde de kabul edilebilir ve mükemmel düzeylerde değiştiği ortaya çıkmıştır.

3.2. Ölçüt Geçerliği

Ölçüt geçerliğini belirlemek için 280 öğrenciye ait aynı veri seti kullanılarak Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği ile Çocuklar için Kapsamlı Okul Doymu Ölçeği arasındaki korelasyon katsayıları analiz edilmiştir. Korelasyon sonuçları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Betimsel İstatistikler ve Korelasyon Katsayıları

	1	2	3	4
1 Okul Doymu				
2 Okulda Olumlu Duygular	.75			
3 Okulda Olumsuz Duygular	-.52	-.63		
4 Kapsamlı Okul Doymu	.55	.43	-.23	-

Not: $p < .01$ **.

Tablo 2’de görüldüğü gibi analiz sonucunda Kapsamlı Okul Doymu Ölçeğinin; alt ölçeklerden Okul Doymu ile .55, Okulda Olumlu Duygular ile .43 düzeyinde pozitif ve Okulda Olumsuz Duygular ile -.23 düzeyinde negatif ilişkilere sahip olduğu görülmüştür.

3.3. Güvenirlilik Çalışmaları

Ölçeğin güvenirliliğine ilişkin ilk olarak Cronbach alfa katsayısı hesaplanmış; sonraki adımda madde analizi gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin 33 maddesine yanıt veren 280 öğrencinin verileri ile gerçekleştirilen analizde okul doyumu alt ölçeğinin alt boyutlarında bu katsayılar akademik öğrenme .68; okul yönetimi .72; öğretmen-öğrenci ilişkileri .72; başarı .73; akran ilişkileri .74 ve öğretim .70 olarak bulunmuştur. Alt ölçeklerin genel iç tutarlılık katsayıları ise okul doyumu için .91; okulda olumlu duygular için .86 ve okulda olumsuz duygular için .87; ölçeğin geneli için .87 olarak hesaplanmıştır. Bir ölçme aracı için hesaplanan iç tutarlılık katsayısının .80 ile 1.00 arasında olması yüksek düzeyde güvenirliliğe; .60 ile .80 arasında ise oldukça güvenilir olarak kabul edilmektedir (Kalaycı, 2009). Bu çalışmada kullanılan ölçeğin alt ölçekleri ve geneli için hesaplanan iç tutarlılık katsayıları ölçme aracının güvenilir olduğunu göstermektedir. Ölçeğin güvenirliliğini ortaya koymada bir diğer başvuru olan madde analizi (düzeltilmiş madde toplam korelasyonları ve alt-üst %27'lik grupların karşılaştırılması) sonucunda ölçek maddelerinin madde toplam korelasyonları ve %27'lik grupların her bir maddedeki puan farkının anlamlılığını inceleyen bağımsız t testi sonuçları Tablo 3'te sunulmuştur:

Tablo 3. SDAGO Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonları, İç Tutarlılık Güvenirlilik Katsayıları ve %27'lik Alt-Üst Grup Farkına İlişkin t Değerleri

Alt Ölçekler	Boyutlar	Maddeler	Madde Toplam Korelasyonu	t testi
Okul Doyumu		1	.59	10.73***
	Akademik Öğrenme	7	.40	8.24**
		13	.48	8.40***
		19	.45	8.45***
		23	.50	8.29***
		2	.43	7.79***
	Okul Yönetimi	8	.48	10.23**
		14	.56	10.79***
		20	.51	10.56***
	Öğretmen-Öğrenci İlişkileri	3	.51	10.50***
		9	.48	7.48***
		15	.62	11.80***
		21	.53	10.20***
	Başarı	4	.54	9.89***
		10	.54	11.16***
		16	.37	7.21*
	Akran İlişkileri	22	.53	9.16***
		5	.51	8.55**
		11	.55	9.66***
	Öğretim	17	.51	9.76***
		6	.64	11.23***
		12	.49	7.60***
		18	.52	9.26***
		24	.66	13.80***
Okulda Olumlu Duygular	26	.64	12.37***	
	28	.67	13.55***	
	30	.67	12.55***	
	32	.48	8.45***	
Okulda Olumsuz Duygular	25	.42	10.46***	
	27	.42	9.38***	
	29	.39	8.52***	
	31	.42	9.18***	
	33	.46	9.57***	

Not: ** $p < .01$, *** $p < .001$

Tablo 3'teki bulgular incelendiğinde madde toplam korelasyonlarının okul doyumu alt ölçeğindeki maddelerde .37 ile .64; okulda olumlu duygular alt ölçeğindeki maddelerde .48 ile .67; okulda olumsuz duygular alt ölçeğindeki maddelerde .39 ile .46 aralığında değerler aldıkları görülmektedir. Alanyazında madde ayırt ediciliğinin sağlanması için düzeltilmiş madde toplam korelasyonlarının .30 ve üzerinde olması gerektiği; .20 ile .30 aralığında olduklarında ise zorunlu görüldüğü takdirde ölçme aracına alınabileceği belirtilmektedir (Büyüköztürk, 2012). Maddelerin analizlerine toplam puan üzerinden oluşturulan %27lik alt-üst gruplarda her bir maddenin bağımsız t testi gerçekleştirilerek devam edilmiştir. 280 öğrenci arasından 152 öğrencinin verileri ile gerçekleştirilen analizde Tablo 3'te görüldüğü gibi bu grupların ölçme aracındaki maddelerden aldıkları puanlar karşılaştırılmış ve tüm t değerlerinin anlamlı olduğu bulunmuştur. Madde toplam korelasyonları ve %27lik alt-üst grup karşılaştırması bulguları birlikte değerlendirildiğinde ölçme aracındaki her maddenin bireyleri ölçülen özelliğe göre ayırt edebildiği söylenebilir. Sonuç olarak bu çalışmada uyarlaması yapılan ölçeğin güvenilir bir ölçme aracı olduğu ifade edilebilir.

4. Sonuç ve Öneriler

Li ve diğerlerinin (2015) ilköğretim öğrencilerinin okuldaki öznel iyi oluşlarının belirlenmesi amacıyla geliştirdikleri Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeğinin bu çalışmada Türkçeye uyarlanması amaçlanmıştır. Bu amaca yönelik, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılarak Türkiye'deki ilköğretim öğrencileri örnekleminde benzer olup olmadığı incelenmiştir.

Bu çalışma bir ölçek uyarlama çalışması olup, tarama deseninde yürütülmüştür. Çalışmaya ilköğretimde öğrenimlerine devam eden 280 öğrenci katılmıştır. Ölçek ilköğretim 4-8 sınıf düzeyindeki öğrenciler için uygundur. Bu çalışmadaki ölçekte ilköğretim dördüncü sınıf örneklem grubunun da olması sebebiyle bazı maddelerin anlaşılabilirliğini artırmak amacıyla parantez içinde ek bilgiler verilmiştir. Örneğin “*Öğretmenlerim derslerde eğitsel oyunlu içerikler (EBA, Morpa, Okulistik) kullanır.*”. Uyarlama çalışmalarında araştırmacıların ölçme aracındaki ilgili kelime veya kelime grubunu hedef dile birebir çevirmesi yerine, sözcüklerin uyarlanması önerilmektedir (Behling ve Law, 2019). Bu nedenle bazı cümlelerde anlaşılabilirliği artırmak amaçlanmıştır.

Ölçeğin yapı geçerliğini incelemek amacıyla DFA analizi uygulanmış ve faktör yükü değerlerinin yüksek düzeylerde; *t*-değerlerinin anlamlı ve faktörler arası korelasyon kestirimlerinin beklenen değer aralıklarında olduğu görülmüştür (bkz. Şekil 2). Yol analizlerinden elde edilen uyum indeksi değerlerinin yeterli olduğu bulunmuştur. Ölçüt geçerliği Kapsamlı Okul Doyumu Ölçeği ile incelenmiş ve iki ölçek arasındaki korelasyonların orta düzeyde ilişki gösterdiği belirlenmiştir. Güvenirlik çalışmalarında Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları ile madde analizleri gerçekleştirilmiştir. Analizlerde Okul Doyumu alt ölçeğindeki akademik öğrenme alt boyutu dışındaki tüm boyut ve alt ölçeklerin yeterli güvenilirlik katsayısına; madde analizlerinde düzeltilmiş madde toplam korelasyonlarının yüksek katsayılarla sahip olduğu; %27lik alt-üst grup karşılaştırmalarında her maddenin gruptaki *t*-değerlerinin anlamlı olduğu görülmüştür. Akademik öğrenme alt boyutunun .60 düzeyinde kabul edilebilir bir iç tutarlılık katsayısına sahip olmasının, bu alt boyuttaki maddelerin daha çok verilen ödevlerle ilgili maddeler içermesi ve öğrencilerin ödevlere karşı isteksiz olmalarından kaynaklanabileceği söylenebilir. Ancak alt ölçek olarak yüksek güvenilirlik katsayısı belirlenmesi ölçeğin yeterince güvenilir olduğunun kanıtıdır.

Sonuç olarak, bu çalışma ile Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği Türkçe formunun 10-13 yaşları arasında eğitimlerine devam eden ilköğretim öğrencileri için uygun olduğuna yönelik bilimsel kanıt elde edilmiştir. Öğrencilerin okul içindeki başarılarının, okuldaki öznel iyi oluşlarının yükselmesiyle artacağı söylenebilir. Özellikle ilkokul ve ortaokul öğrencilerinde öğrenme psikolojisi ile ilgili çalışmalar yapacak olan araştırmacılar tarafından kullanılacağı öngörülmektedir. Ölçekte üç ayrı alt ölçek bulunmasından dolayı, araştırmacılar okul doyumunu ayrı bir ölçek olarak alıp öğrencilerin okul memnuniyet düzeylerini inceleyen çalışmalarda da kullanabilir. Bu çalışmanın sınırlılıklarından biri, çalışmada kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılması nedeniyle belli bir bölgedeki okullardan veri toplanmasıdır. Ölçek kullanılarak farklı bölgelerden de veri toplanması uygun görülmektedir.

Kaynaklar

- Akın, A., Çetin, R. ve Özen, Y. (2016). Ergenler için okulda öznel iyi oluş ölçeğinin kısa Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliği. *Journal of European Education*, 6(1), 1-7.
- Behling, O., & Law, K. S. (2019). *Ölçeklerin ve diğer ölçme araçlarının uyarlanması: Problemler ve çözümler*. (Çev. A. Özer). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Brislin, R. W. (1970). Back-translation for cross-cultural research. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 1(3), 185-216.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum* (17. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2016). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları* (4. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Diener, E., & Diener, C. (1996). Most people are happy. *Psychological Science*, 7, 181-185.
- Ergün, E. ve Nartgün, Ş. S. (2017). Öğretmen öznel iyi oluş ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Sakarya University Journal of Education*, 7(2), 385-397.
- Eryılmaz, A. (2009). Ergen öznel iyi oluş ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(4), 975-989.
- Hooper, D., Coughlan, J., & Mullen, M. (2008). Structural equation modelling: Guidelines for determining model fit. *Electronic Journal of Business Research Methods*, 6(1), 54-60.
- Hu, L., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1-55.
- Kalaycı, Ş. (2009). *SPSS uygulamaları çok değişkenli istatistik teknikleri* (5. baskı). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Karasar, N.(2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Keyes, C. L. M., Shmotkin, D., & Ryff, C. D. (2002) Optimizing well-being: The empirical encounter of two traditions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82, 1007-1022.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling* (3. bs.). New York: Guilford Press.
- Liu, W., Tian, L., Huebner, E. S., Zheng, X., & Li, Z. (2015). Preliminary development of the Elementary School Students' Subjective Well-Being In School Scale. *Social Indicators Research*, 120(3), 917-937.

- Özbey, S. (2019). Okul Öncesi Çocuklar için sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık ölçeğinin (PERİK) geçerlik güvenirlik çalışması. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10(17), 756-786.
- Özdemir, Y. ve Sağkal, A. S. (2016). Ergenler İçin kısa okulda öznel iyi oluş ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Ege Eğitim Dergisi*, 17(2), 333-350.
- Randolph, J. J., Kangas, M., & Ruokamo, H. (2009). The preliminary development of the Children's Overall Satisfaction With Schooling Scale. *Child Indicators Research*, 2(1), 79-93.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics*. (5th edition) Boston, MA: Allyn & Bacon / Pearson Education.
- Telef, B. (2014). Çocuklar için kapsamlı okul doyumunu ölçeğinin Türkçeye uyarlama çalışması. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 10(2), 478-490.
- Tuzgöl-Dost, M. (2005). Öznel iyi oluş ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(23), 103-111.

EK - İlköğretim Öğrencileri İçin Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği*

1. Ödevlerimi yapmak için yeterli zamanım var.
2. Okulumuz, kuralları ve düzenlemeleri yaparken bizleri düşünür.
3. Bir sorunun olduğunda öğretmenlerim bana yardım eder.
4. Yeni bilgiler öğrenmede başarılıyım.
5. Arkadaşlarım için değerliyim.
6. Öğretmenlerim derslerde eğitsel oyunlu içerikler (EBA, Morpa, Okulistik) kullanır.
7. Okuldaki dersler ilgimi çekmektedir.
8. Okulumuzun güzel bir ortamı vardır.
9. Öğretmenlerimiz bize destek olur.
10. Okulda iyi öğrenmek için çabalarım.
11. Okulda birçok arkadaşım var.
12. Derslerdeki eğitim öğretim ile ilgili etkinlikler yeterlidir.
13. Turnuva, oyun, yarışma gibi ders dışı aktivitelere katılmak için yeterli zamanım var.
14. Okuldaki sıra, tahta, harita, pano gibi öğretim araç gereçleri yeterlidir.
15. Öğretmenlerimiz bizimle ilgilenir.
16. Başarılı olduğumuzda, öğretmenlerimiz bize övgü dolu sözler söyler.
17. Arkadaşlarımla zaman geçirmeyi severim.
18. Öğretmenlerim soru-cevap, tartışma gibi farklı öğretim yöntemlerini kullanır.
19. Ödevlerimi kolaylıkla yaparım.
20. Okulumuz turnuva, yarışma, gezi-gözlem gibi farklı etkinlikler düzenler.
21. Öğretmenlerimi severim.
22. Çalışkan bir öğrenciyim.
23. Okulda aldığımız derslerin sayısı yeterlidir.
24. Okulda kendimi neşeli hissederim.
25. Okulda kendimi üzgün hissederim.
26. Okulda kendimi mutlu hissederim.
27. Okulda kendimi kızgın hissederim.
28. Okulda kendimi rahat hissederim.
29. Okulda kendimi sıkıntılı hissederim.
30. Okulda kendimi keyifli hissederim.
31. Okulda kendimi haksızlığa uğramış hissederim.
32. Okulda kendimi gururlu hissederim.
33. Okulda kendimi umutsuz hissederim.

	Akademik Öğrenme	1, 7, 13, 19, 23
	Okul Yönetimi	2, 8, 14, 20
	Öğretmen-Öğrenci İlişkileri	3, 9, 15, 21
Okul Doyumu alt ölçeği	Başarı	4, 10, 16, 22
	Akran İlişkileri	5, 11, 17
	Öğretim	6, 12, 18
Okulda Olumlu Duygular alt ölçeği		24, 26, 28, 30, 32
Okulda Olumsuz Duygular alt ölçeği		25, 27, 29, 31, 33

* **Not:** Referans göstererek yazarlardan izin alınmadan kullanılabilir.

Extended Abstract

Subjective well-being has emerged in 1950 in a period of increasing interest in scientific studies with studies to improve the quality of life (Keyes, Shmotkin and Ryff, 2002). Subjective well-being is known as an individual's assessment of self and quality of life (Diener and Diener, 1996). Subjective well-being, defined in the literature as happiness, includes cognitive and emotional evaluations as a psychological construct. Although these two constructs are thought to be separate from each other, they have complementary features and provide information about the subjective well-being of the individual. The Elementary School Students' Subjective Well-Being in School Scale, aims to measure students' school satisfaction and emotions they experience in school. Li et al. (2015) divided school satisfaction into six components. These are academic learning, achievement, school management, teacher-student relationships, peer relationships, teaching respectively. Primary education period, especially primary school is a critical stage since it constitutes the beginning stage of school and life. Students should not be expected to succeed without being happy and loving school. Therefore, the importance of subjective well-being of elementary school students should be considered. It is thought that the scale will contribute significantly to program development activities of elementary school students. In this study, the question which "Is the Elementary School Students' Subjective Well-Being in School Scale a valid and reliable instrument for elementary school students in Turkey?" will be responded.

In this study, data were collected from the study group consisting of fourth grade students in primary school and fifth, sixth, seventh and eighth grade students in secondary school. The analysis of the study was continued with a study group of 280 students. The scale was translated from English to Turkish by two English and Turkish researchers. The two field experts and researchers compared with the original items and checked the most commonly agreed items into the scale form and created the draft Turkish form. After this stage, the translation from Turkish to English was repeated (Brislin, 1970). As the study group of the scale included individuals aged 10-15 years, two Turkish language experts were asked for opinions in order to determine whether the language is more understandable and simpler. SPSS 22.0 and LISREL 8.80 statistical package programs were used for validity and reliability of the scale.

The fact that the factor load values in this study were above .60 indicates that the items explained the related factor substantially. When the correlation estimates of the subscales were examined, it is seen that there is a high level of correlation between the Positive Emotions at School subscale and the Negative Emotions at School subscale as -.69; with the School Satisfaction subscale .84. In addition, it is seen that there is a -.62 relationship between School Satisfaction subscale and Negative Emotions at School subscale. To determine criterion validity, correlation coefficients between the Elementary School Students' Subjective Well-Being in School Scale and the Overall School Satisfaction Scale for Children were analyzed using the same data set of 280 students. It was found that the Overall School Satisfaction Scale for Children had .55 positive correlation with School Satisfaction, .43 positive correlation with Positive Emotions and -.23 negative correlation with Negative Emotions. The internal consistency coefficients calculated for the sub-scales and the overall scale used in this study shows that there is substantial evidence for the reliability of the instrument. When item total correlations and 27%-extreme group comparison findings are evaluated together, it can be said that each item in the measurement tool can differentiate individuals according to the measured property.

The aim of this study was to investigate the reliability and validity of the Turkish version of the Elementary School Students' Subjective Well-Being in School Scale developed for elementary school students. The scale is suitable for students between the 4th grade and 8th grades. In order to examine the construct validity of the scale, CFA was run, and the factor loadings values were estimated to be high; *t*-values were found to be significant and correlation coefficients were within the expected value range. The fit values obtained from the path analyses were found to be sufficient. The criterion validity was examined with the Overall School Satisfaction Scale for Children, and it was determined that the correlations between the two scales showed a moderate relationship. In the reliability analyses, all dimensions and subscales except the academic learning sub-dimension in the School Satisfaction subscale had sufficient reliability; the item-total correlations in item analysis had high coefficients; in the 27% extreme group comparisons, *t*-values of each item in the group were found to be significant. As a result of this study, it can be said that the Elementary School Students' Subjective Well-Being in School Scale's Turkish form is a valid and reliable measurement tool. It can be used by researchers who will carry out studies on learning psychology especially in elementary school students. Because the scale has three sub-scales, researchers can also take school satisfaction as a separate scale and use it in studies that examine students' school satisfaction levels.